

УДК 338.439

СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

STATE, PROBLEMS AND PROSPECTS OF AGRICULTURAL PRODUCTION DEVELOPMENT IN UKRAINE

ФЕПА Д.В., ТИШЕНКО Ю.О., студентки магістратури
Харківський національний технічний університет
сізьського господарства імені Петра Василенка*

В статті розглянута сутність сільського господарства та його становище на сьогодні, визначено поняття та значимість кластерів, наведені головні переешкоди розвитку і запропоновано ідеї щодо їх розв'язання, удосконалення та кращого функціонування сільськогосподарського виробництва в Україні.

Ключові слова: сільське господарство, виробництво, удосконалення, фермерське господарство, інноваційна діяльність, кластер, ВВП.

The article considers the essence of agriculture and its situation today, defines the concept and importance of clusters, presents the main obstacles to development and offers ideas for their solution, improvement and better functioning of agricultural production in Ukraine.

Key words: agriculture, production, improvement, farming, innovation activity, cluster, GDP.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сільське господарство є основою розвитку економіки країни. Україна є одним із лідерів експорту продукції власного виробництва на світових ринках. Однак, проаналізувавши статистичні дані за останні кілька років, розвиток цієї галузі занепадає та гальмує через недостатність інноваційних підходів і економічних можливостей, неефективну державну підтримку. Незважаючи на те, що в аграрному секторі України за останні роки здійснено реформи, трансформовано земельні й майнові відносини, запроваджено ринок землі та формуються нові організаційно-правові структури ринкового типу, все-одно спостерігається стагнація сільського господарства, є ризики в діяльності господарств та зниження їх конкурентоздатності на світовому ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний стан сільськогосподарського виробництва, його проблеми та перспективи розвитку вивчали такі науковці, як: А.Д. Радченко, Л.Ю. Мельник, П.Т. Саблук, Б.Й. Пасхавер, Л.В. Молдован, В.В. Юрчишин та багато інших. Але значна кількість питань вимагає додаткових наукових досліджень та є актуальними сьогодні. Власне аналіз перспектив розвитку сільськогосподарського виробництва України на світовому ринку є важливим напрямком подальших досліджень.

Формулювання цілей статті полягає в аналізі основних проблем, стану та перспектив розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільське господарство України є одним з провідних галузей економіки, яке:

- 1) забезпечує країну якісним, безпечним, доступним продовольством;
- 2) дає робочі місця сільському населенню;
- 3) спроможне на вагомий внесок у розв'язанні світової проблеми голоду.

За умов сьогоденної економічної кризи та військового протистояння сільське господарство порівняно з іншими галузями виявляє позитивну тенденцію. Аналіз матеріалів Державної служби статистики України, Національного банку України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та публікацій науковців показує, що у попередньому році українська економіка зростала саме завдяки сільськогосподарському виробництву. Сільське господарство України є базовою складовою аграрного сектору та являє собою значну частину її економіки, є вагомим

*Науковий керівник – Дудник О.В., к.е.н, доцент

джерелом зростання валового внутрішнього продукту. ВВП в аграрному секторі економіки на кінець 2019р. становив 20%. Але економічні можливості сільськогосподарського виробництва України використовуються не повною мірою. В період з 1 січня 2018 по 1 січня 2019 ціни на сільськогосподарську продукцію збільшилися від 5% до 50%. На нашу думку, для ефективнішого розвитку та функціонування сільськогосподарського виробництва потрібно запровадити зміни у ціновій політиці.

Україна має найбільшу площу сільськогосподарських земель в Європі (41 млн. га землі, з яких 32,5 млн. га - вирощування сільськогосподарських культур). В країні спостерігаються низькі витрати виробництва завдяки дешевій робочій силі і низьким орендним ставкам на землю. Тому підприємства мають дуже високу ефективність порівняно зі світовими лідерами галузі. Родючі ґрунти дають змогу досягти порівняно високої врожайності. Проте, сільське господарство є специфічною галуззю економіки, бо результати його діяльності залежать від природно-кліматичних умов. Тому одним із важливих напрямків розвитку сільськогосподарського виробництва є зменшення ризиків від природно-кліматичних умов та забезпечення розвитку аграрного сектора шляхом удосконалення системи захисту господарств.

Зараз в Україні створюються кластери. Вони відіграють значну роль для розвитку сільського господарства. Кластерами є підприємства, які займаються виробництвом, переробкою, реалізацією сільськогосподарської продукції та техніки. Це добровільні об'єднання підприємств, за галузевою та територіальною ознаками. Такі підприємства активно співпрацюють із науковими установами та органами місцевої влади для підвищення конкурентоспроможності власної продукції та економічного зростання регіону [1].

Однією із перешкод успішного розвитку і функціонування аграрного сектору в Україні є недосконалість нормативно-правових актів щодо аграрної політики держави. Тому їх необхідно переглянути і сформувавати правову базу, яка б захищала інтереси виробників сільськогосподарської продукції. Невиконання прийнятих законів та інших нормативно-правових актів (низька виконавча дисципліна в державних органах влади) та відсутність в повному обсязі фінансового забезпечення законів, що приймаються, є великою перешкодою для функціонування організаційно-правового механізму підтримки розвитку аграрного сектора в Україні [4].

Значну роль повинна відігравати інноваційна діяльність. Серед напрямків інноваційного розвитку сільського господарства визначаємо наступні:

- 1) створення у виробництві нових продуктивних сортів і гібридів сільськогосподарських культур;
- 2) впровадження нових порід тварин і птиці;
- 3) стимулювання агроекологічної діяльності;
- 4) розвиток органічного агровиробництва;
- 5) формування високоосвічених професійних кадрів.

Також звертаємо увагу на розвиток фермерських господарств, оскільки тут є багато проблем. Пропонуємо такі заходи щодо їх вирішення:

- 1) дотримання сучасних тенденцій запровадження інноваційних технологій в сільському господарстві (новітні технології та технічне забезпечення є недоступним для багатьох фермерів, бо мають високу вартість);
- 2) надання фермерам пільгових кредитів зі зниженими відсотковими ставками задля збільшення кількості стартового капіталу, на основі якого можна було б побудувати ефективне виробництво;
- 3) забезпечення гарантії збуту виготовленої сільськогосподарської продукції за вигідними цінами;
- 4) створення умов, за яких господарства матимуть можливість змінювати свою технічну базу на сучаснішу.

Висновки. Сільськогосподарське виробництво відповідає за соціально-економічний розвиток країни, бо продукує продукти харчування та продукти, що переробляються іншими галузями господарства. Розвиток українського сільського господарства є безперервним, перспективним та має великий потенціал в майбутньому, особливо за умови належного вирішення вищеперахованих проблем.

Література.

1. Крисанов Д., Удова Л. Кластеризація економічної діяльності та обслуговування як інструмент сталого розвитку сільських територій. Економіка України. 2009. № 11. С. 3-13.
2. Господарський кодекс України: від 16.01.2003р. №436-VI за станом на 27 лютого 2008 р. // Звід кодексів України: / ВРУ. – Офіц. Видання. – К.: Парламентське видавництво, 2009. – Т. 1. – С. 3-153.
3. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua>.
4. Саблук П. Т. Аграрна реформа в Україні (здобутки, проблеми і шляхи їх вирішення) / П. Т. Саблук, В. Я. Месель-Веселяк, М. М. Федоров // Економіка АПК. – 2009. - №12. – С. 3-13.
5. Управління інноваційною системою аграрного підприємства / Сіренко Н.М. // Економіка АПК. - 2009. - №9. – С. 43-46.

UDK 631.152:65.011

FEATURES OF RISK MANAGEMENT IN THE AGRICULTURAL SPHERE

СОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

ILIASOVA G., LYKHOPUD O., student*
Kharkiv Petro Vasylenko national technical university of agriculture

The article analyzes the feasibility of risk management in agricultural activities. The essence and generalized main types of agrarian risks and tools of their management are formulated. The issues of development and implementation of strategic methods of risk management, which are based on market mechanisms, are investigated.

Key words: *agricultural production, risk management, production diversification, strategic planning, strategic management tools*

У статті проаналізовано доцільність управління ризиками при здійсненні сільськогосподарської діяльності. Сформульовано сутність і узагальнено основні види аграрних ризиків та інструменти управління ними. Досліджено питання розробки та впровадження стратегічних методів управління ризиками, які базуються на ринкових механізмах.

Ключові слова: *аграрне виробництво, управління ризиками, диверсифікація виробництва, стратегічне планування, інструменти стратегічного менеджменту.*

Formulation of the problem in general. Agriculture is one of the most risky industries. Aggressive use of agricultural lands, non-compliance with scientifically sound recommendations regarding crop rotations, rapid development of the crop industry and almost no development of the livestock industry, as well as a significant reduction in the volume of environmental activities have created a real threat to resource and environmental security of the agricultural sector of the economy and the state as a whole. Therefore, in the process of finding ways to overcome the risks that exist in agribusiness, the producer of agricultural products, first, must identify the risks that significantly affect the effectiveness of its activities, and the tools with which to minimize this impact.

Analysis of recent research and publications. Problems of theory and practice of agricultural risk management were studied by O. Kipreeva, O. Kobylanska, G. Kolomiets, M. Koroteev, M.S. Navrotsky, T. Yu. Teofilova and many other famous scientists.

---

*Supervisor – Vlasenko T. A., D.Sc. (Econ.), Associate Professor